

Nr 619

Av herr Hjalmarson m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 150, angående komplettering av riksstatsförslaget för budgetåret 1959/60, m. m.

Uppskov eller ej

Den 11 januari 1959 avlämnade regeringen till riksdagen en i avgörande avseenden ofullständig och därför otillräcklig proposition angående statsverkets tillstånd och behov under budgetåret 1959/60. Förslag rörande utgifterna under budgetåret framlades, men sedan det konstaterats att dessa skulle komma att överstiga de inkomster som kunde påräknas med minst en halv miljard kronor, ansåg sig departementschefen för tillfället skild från målet. Till den från varje utgångspunkt väsentliga frågan hur en brist i statens budget, som storleksmässigt motsvarar 15 procent av den direkta statsskatten, skulle täckas — om med verkliga inkomster och i så fall vilka eller med lån — gav finansministern ej annat bidrag än allmänna reflexioner och rekommendationer samt några schematiserade överslagskalkyler.

Ståndpunkt uppgav sig föredragande departementschefen ha för avsikt att taga »längre fram under riksdagen», under våren, då en säkrare bedömning kunde göras av de samhällsekonomiska utsikterna.

Den 24 april 1959 avgav Kungl. Maj:t proposition till riksdagen angående komplettering av riksstatsförslaget för budgetåret 1959/60 (prop. nr 150). Enligt denna har bristen — skillnaden mellan utgifter och inkomster å driftbudgeten — ökats med ca 50 procent. Frågan om dennas täckning står dock alltjämt öppen. De allmänna synpunkterna på problemet har visserligen i någon mån preciserats sedan i januari, men några förslag framlägges ej.

Regeringens förslag till budget är alltså alltjämt lika ofullständigt och därför lika otillfredsställande.

Från konstitutionell synpunkt är detta ej godtagbart. Grundlagens ord och anda är entydiga och klara. De ger ej rum för uppskov i regeringens skyldighet att förelägga riksdagen ett fullständigt förslag till budget, under inga förhållanden för uppskov på obestämd tid eller till den dag då regeringen bedömer det politiskt lämpligt att fylla en av sina mest väsentliga uppgifter.

Finansministern framhåller i sin proposition, att ledarna för två av oppositionspartierna inte varit beredda att förorda åtgärder, som kunde medföra en omedelbar väsentlig reduktion av det statliga upplåningsbehovet. Med anledning härav vill vi understryka, att högerpartiets förtroendemän företrätt och företräder en rakt motsatt uppfattning. I de förhandlingar mellan de fyra

demokratiska partierna, vilka propositionen sammanfattningsvis refererar, har högerpartiets representanter hävdad nödvändigheten att utan dröjsmål angripa den allt värre statsfinansiella krisens orsaker och i sina huvuddrag redovisat det saneringsalternativ kring vilket partiet står samlat.

Att kräva respekt för folkrepresentationens i grundlagen klart utsagda rätt till ett fullständigt och konkretiserat budgetförslag är en sakligt klart motiverad åtgärd. Kravet innebär ingalunda att man driver en konstitutionell synpunkt för dess egen skull eller på formella grunder ställer anspråk, som skulle vara obefogade eller orealistiska med hänsyn till de yttre förutsättningar under vilka regering och riksdag arbetar. Ju större omslutningen i statsbudgeten är, ju mer den ingriper i samhällsekonomin och i medborgarnas möjligheter att gestalta sin egen tillvaro, desto angelägnare är det att fasta utgångspunkter för dess uppläggning offentligt redovisas. Desto bestämdare och självklarare kan det kravet resas, att alla de olika beslut vilkas konsekvenser sammanfattas i budgeten skall kunna fattas mot bakgrunden av en plan, som redovisar den statsfinansiella situationen och en ansvarig regerings förslag i anledning av denna. Riksdagens ledamöter måste veta vad de beslutar, när de beslutar. Medborgarna måste få veta vad deras representanter har beslutat.

Särskild tyngd och skärpa har denna aspekt på ett för demokratiens funktionsduglighet avgörande problem i ett läge, där de politiska motsättningarna går på djupet och ej endast gäller detaljer och modaliteter utan avser samhällsarbetets inriktning, de för förhållandet mellan människor och myndighet bestämmande tingen. Högerpartiet godtar ej den stegvisa överflyttning av löpande inkomster och resurser från de enskilda till det allmänna, som kommer till uttryck i oavbrutet stigande statsutgifter och ett därav föranlett ständigt behov av nya skatteingripanden. Statsutgifter är medaljens ena sida — dess framsida hävdar ej få. Skatteanspråket är dess andra sida. Att då göra en budgets utgiftssida färdig och sätta denna i tillämpning, men till obestämd tidpunkt förskjuta frågan hur de medel skall anskaffas som utgifterna nödvändiggör, är ej endast att handla utan konsekvens och sammanhang. Det innebär dessutom att de som vill nå balans genom att anpassa utgifterna efter inkomsterna i beslutets stund saknar all möjlighet att yrka bifall till sitt alternativ. De statsutgifter de ej med sin målsättning och sina krav på finansiell stabilitet kunnat finna utrymme för håller ju på att göras. Den demokratiska rätten att sammanfatta och hävda en uppfattning — att ställa alternativ — är alltså satt ur spel på det viset att regeringen kapslar in sina skyldigheter mot folkrepresentationen i ett allmänt konjunkturpolitiskt resonemang.

Konjunkturpolitik — finanspolitik

Den nuvarande regeringen strävar uppenbarligen efter att på en och samma

gång driva en politik, som ger samhället resurser, vilka från dess politiska utgångspunkter kan betecknas som tillräckliga, att föra en aktiv finanspolitik och att först då det förmodas vara politiskt lämpligt ge till känna de krav på skattehöjningar, som med dess politik är ofrånkomliga men inför vilka »det är naturligt och mänskligt» att vi »känner en viss olust».

Att dessa tre motstridiga element någonsin låter sig förena till grundval för ett handlande med sammanhang måste betvivlas. Att försök därtill under nuvarande omständigheter skapar risker för den närmaste framtiden — risker för inflationsgenomslag och försämrade sysselsättningsmöjligheter — kan konstateras.

De praktiska följderna av den utveckling som regeringspolitiken tolererar utan motåtgärder kan sammanfattas i nödvändigheten att under detta kalenderårs sex sista månader genom låneoperationer uppbringa ett belopp av minst 2 700 miljoner kronor. Att denna exempellösa upplåning ej kan ske på marknaden är utan vidare klart. Till största delen — möjligen i sin helhet — måste det statliga behovet av kredit tillgodoses i banksystemet, i affärsbanker och riksbank. Under kalenderåren 1957 och 1958 ökades statens »bank-skulder» med praktiskt taget 2 000 miljoner kronor för att vid utgången av detta senare år nå ett nettobelopp på över 8 500 miljoner kronor. Den klara risk som nu föreligger är att denna skuldsättning vid 1959 års slut har passerat 11 000 miljoner kronor, samtidigt som den totala statsskulden kan bedömas ligga omkring 23 000 miljoner kronor.

Detta gör en effektiv och smidig penningpolitik omöjlig. Det deformerar vår kredit- och kapitalmarknad. Det begränsar våra finanspolitiska handlingsmöjligheter. Det innebär att för höga statsutgifter hålls flytande med i banksystemet skapad kredit.

Omsorgen om penningvärde och sysselsättning, hänsynen till medborgarnas möjligheter att sköta sin ekonomi gör omedelbara åtgärder i syfte att nedbringa statens upplåningsbehov nödvändiga. Detta kan icke ske genom att statsverket tillförs nya inkomster genom nya skatter. Erfarenheten visar, att nya statsinkomster — trots alla goda föresatser och alla löften — slutar i nya statsutgifter. Efter någon tid framträder ånyo gapet mellan utgifter och inkomster, blott än större och vid en än högre sammanlagd utgiftsnivå. Särskilt under de avtalspsykologiska förutsättningar man måste räkna med efter nästa årsskifte är risken betydande för att olika grupper löntagare och andra kommer att försöka kompensera sig för en skatteskärpnings merutgifter. De enda reella verkningarna av ett finanspolitiskt ingripande av detta slag måste därför befaras bli en lönemässig, prismässig och kostnadsmässig oro och osäkerhet, vars effekt kan bli desto allvarligare som skatteskärpningen är föregångaren av en väldig statsupplåning och likviditetsuppladdning i det ekonomiska livet. En finanspolitik, som till sitt instrument har skatteingripanden, motsvarar alltså varken de konjunkturpolitiska anspråken eller de krav den

djupt rotade statsfinansiella krisen ställer. Den går vid sidan av problemet och skjuter krisens orsaker framför sig utan att angripa dem.

Ett på naturligt sätt minskat statligt lånebehov förutsätter begränsningar i statens löpande utgifter, begränsningar i det behov att låna pengar som utgifterna på kapitalbudgeten föranleder samt en omläggning av bostadspolitiken till mer marknadsmässig finansiering. Inom den sålunda krympta ramen för den offentliga hushållningen måste rymmas behövliga anslag för arbetslöshetens bekämpande och för de kostnadssänkande investeringar, vilka även inom den allmänna sektorn är förutsättningen för rationell drift.

Ett koncentrations-, rationaliserings- och begränsningsarbete av det slag och den omfattning som nu måste till förutsätter medverkan ej blott från de politiskt ansvariga utan även från dem som har att svara för förvaltningens behöriga gång. De administrativt och politiskt redovisningsskyldiga måste samstämma sina ansträngningar i syfte att ge de i sista hand avgörande — medborgarna — möjligheter att välja mellan de oavbrutet stigande utgifternas linje med dess konsekvenser å ena sidan och återhållsamhetens faktiska tillämpning med dess följder å den andra. Arbetsmetoden måste därför vara dubbel. Det gäller å ena sidan att genom klara och bindande deklARATIONER underbygga det fortlöpande besparingsarbetet, att inskräpa det som en del av ämbetsmannansansvaret, å den andra att konkret precisera de punkter där begränsningsaktiviteten i främsta rummet kan och skall sättas in.

Redan den omständigheten att vårt skattetryck nu är så högt, att varje ökning däri medför i det närmaste oberäkneliga återverkningar, gör en finanspolitik, som verkligen påverkar människornas ekonomiska handlande och deras personliga dispositioner, mycket svår att planera. Att begreppet finanspolitik oavsett konjunkturutsikter givits innebörden skatteskärpning gör dess möjligheter än mer begränsade. Därtill kommer att statens lånebehov — även vid förhållandevis normal konjunktur — under senare år tenderat att överstiga vad som kan tillgodoses genom det verkliga sparandet i samhället, helt enkelt på grund av den offentliga verksamhetens omfattning, samt att den säsongmässiga tillspetsningen i detta upplåningsbehov fram mot årsslutet och vid vissa andra tillfällen skapat ett statligt behov av »förskott», som icke på naturligt sätt kunnat mötas.

En politik, som begränsar statsutgifter och lånebehov, som inriktas på statsfinansiellt underbyggda skattelättnader och på skattereformer med sparfrämjande syfte och verkan, är därför en förutsättning för att vi som hjälpmedel i en aktiv konjunkturpolitik skall kunna räkna med behövlig finanspolitisk rörelsefrihet och med en effektiv penningpolitik. Vårt valutaläge, vår valutas internationella anknytningar och vårt snabba inväxande i en internationell konkurrensökonomi gör detta statsfinansiella saneringsarbete både på kort och på lång sikt både ofrånkomligt och högaktuellt. Ej heller i denna mening får längre vår ekonomiska beredskap eftersättas.

Ett budgetalternativ — driftbudgeten

Regeringen sammanfattar i sin proposition rörande komplettering av riksstatsförslaget de riksdagsmajoritetens utgiftsbeslut som föreligger och beräknas komma att föreligga. Just genom att i sin proposition anmäla utgifterna och ta dem till utgångspunkt godtar regeringen dem. Enligt laga ordning framställer regeringen samtidigt sina *förslag* till tackning, enligt årets metod framlägges endast *resonemang* om hur en sådan tackning kan åstadkommas. Regeringen presterar sitt alternativ.

Det lär ej behöva bevisas att den parlamentariska demokratin förutsätter samma politiska rättigheter för meningsriktningar vilka befinner sig i opposition som för dem vilka är i regeringsställning. Det innebär i här aktuella, väsentliga sammanhang att ett oppositionsparti måste ha precis samma rätt att framlägga en »kompletteringsmotion» som regeringen att förelägga riksdagen sin »kompletteringsproposition».

För överskådlighetens skull redovisas alla de förslag, som kan beräknas medföra förändringar i statens utgifter eller i dess inkomster och för vilka högerpartiet tagit ansvar, i särskild bilaga. För närmare kännedom om motiveringarna för och innebörden av dessa förslag hänvisar vi till de särskilda meningsyttringar som högerpartiets företrädare framfört vid varje särskild punkt i dess sakliga sammanhang.

Regeringen kalkylerar för budgetåret 1959/60 med *inkomster* på driftbudgeten å 12 709 miljoner kronor.

Någon hänsyn har då ej tagits till effekten på skatteunderlaget och därmed på statens inkomster av den obligatoriska tilläggs pensionering för vilken regeringen bär ansvar. Denna effekt är svår att med någon grad av exakthet bestämma, men att det rör sig om ett ej obetydligt bortfall av inkomster är givet.

Däremot har inkomst- och förmögenhetsskattens avkastning nedräknats med ett belopp av 100 miljoner kronor i anledning av förslaget om den extra bolagsskattens avskaffande från närmaste årsskifte. Denna nedräkning är helt godtycklig och med all säkerhet orealistisk. Om denna ytterst angelägna skattereform över huvud taget påverkar skatteutfallet — vilket bestämt kan betvivlas — torde det ej röra sig om ett belopp som överstiger 20 miljoner kronor för nästa budgetår. I den mån regeringens nedräkning av statsinkomsterna — utan att detta utsäges — innesluter en i och för sig behövlig reserv för pensionsobligatoriets omedelbara statsfinansiella verkningar, är denna med högerpartiets utgångspunkter obehövlig.

Att vi — som utgångspunkt för våra alternativa beräkningar — trots allt godtar regeringens inkomstberäkningar innebär, att vår slutkalkyl i motsats till regeringens innesluter en allmän budgetreserv av storleksordningen 80 miljoner kronor.

Nettoresultatet av de förändringar på inkomstsidan vi föreslagit är en inkomstförstärkning på driftbudgeten med 23 miljoner kronor.

Statens inkomster skulle alltså enligt vårt alternativ uppgå till 12 732 miljoner kronor. Därtill skall läggas de 150 miljoner kronor som netto beräknas kunna överföras från budgetutjämningsfonden av där reserverade kommunal-skattemedel. Driftbudgetens sammanlagda inkomster skulle därmed uppgå till 12 882 miljoner kronor.

Driftbudgetens *utgifter* är i propositionen upptagna till 13 573 miljoner kronor.

Nettoresultatet av de förslag högerpartiet ställt med avseende på driftbudgetens utgifter är besparingar på något mer än 748 miljoner kronor. Vårt budgetalternativ skulle alltså innebära sammanlagda driftbudgetutgifter på 12 815 miljoner kronor för budgetåret 1959/60.

Ett formellt *budgetöverskott* på 67 miljoner kronor skulle alltså uppstå. Detta skall jämföras med ett *budgetunderskott* enligt regeringens förslag på 714 miljoner kronor. Till mer än 95 procent är denna förbättring åstadkommen genom utgiftsbegränsningar.

Till jämförelsen bör fogas en kompletterande kommentar. Regeringens bostadspolitik leder till ett behov av avskrivningar på driftbudgeten för budgetåret 1959/60 på 162 miljoner kronor. Genom en bokföringstransaktion, som under budgetåret endast till mycket ringa del har täckning i verkliga inkomster, opereras detta behov av medel för avskrivningar bort. Högerpartiets bostadspolitik däremot är så utformad, att det behov av avskrivningsmedel den föranleder täcks av inkomster utanför budgeten. Högerpartiets budget är alltså realekonomiskt starkare också i detta avseende. Till vilket belopp man beräknar denna skillnad beror på vilken hänsyn man är beredd att ta till de avskrivningsregler som gäller. Accepterar man dem fullt ut uppgår differensen till nära 140 miljoner kronor. Och om man skulle medge staten att i ett trängt statsfinansiellt läge — mot gällande regler — begränsa sina avskrivningar till ett minimum, nämligen till att avse endast de subventioner vilka bokförs som lån, blir skillnaden dock så betydande som 95 miljoner kronor. Det föreligger alltså en sammanlagd skillnad mellan högerpartiets och regeringens budgetalternativ på minst 875 miljoner kronor — bara för nästa budgetår.

För budgetåret 1960/61 blir skillnaden mellan de båda budgetalternativen än större. Den kan beräknas komma att uppgå till ej oväsentligt mer än 1 000 miljoner kronor och motsvarar alltså vad som kan beräknas komma att inflyta genom en treprocentig allmän omsättningsskatt på helt år.

Utgifter utöver driftbudgetens

Regeringens förslag till driftbudget återspeglar emellertid inte fullständigt

hur djupt den statsfinansiella krisen trängt. Regeringen ser sig nödsakad anmäla, att den måste räkna med utgifter utanför budgeten — med att nya anslag kommer att krävas, att gamla anslag kommer att förbrukas i sådan takt att extrautgifter netto framkommer, att verk och myndigheter kommer att överskrida sina utgiftsstaten.

Om man beräknar statens inkomster från den förutsättningen att löner och andra inkomster i samhället skall nästa år stiga med tre procent, är det naturligtvis realistiskt att tillämpa denna förutsättning också på de löner staten själv betalar ut och att därför avsätta en reserv på cirka 75 miljoner kronor. Detta är ett exempel på ofrånkomliga merutgifter, som i själva verket borde ligga i budgetkalkylerna.

Slutsatser: Driftbudgeten

Men — det förhållandet att det finns ofrånkomliga merutgifter gör inte alla merutgifter ofrånkomliga. Tvärtom skärper det i än högre grad kraven på återhållsamhet över hela fältet, både inom och utom budgetens ram.

Vi hävdar, att alla riksdagens utgiftsbeslut är preliminära och blir definitiva först i den stund då riksstaten som sådan antages av riksdagen. Den motsatta meningen finns också. Överenskommelse har träffats att inte just nu aktualisera denna konstitutionella tvistefråga. Ingenting ålägger emellertid regeringen att göra de utgifter det finns anslag för. Ingenting hindrar riksdagen att begära, att regeringen skall såväl iakttaga återhållsamhet i allmänhet som göra specificerade begränsningar i anslagsförbrukningen på särskilt angivna punkter. Och uppenbart är att, om regeringen vill hålla tillbaka utgifterna inom anslagen och utom anslagen, ett riksdagsuttalande att så bör ske är ett stöd och en utgångspunkt för mycket klara och entydiga direktiv till verk och myndigheter.

Vi föreslår därför, att riksdagen gör ett sådant uttalande och att den anhåller att Kungl. Maj:t före det nya budgetårets ingång måtte under hänvisning till den statsfinansiella krisen anbefalla ämbetsverk och styrelser en restriktiv användning av alla till buds stående anslag — av vad slag det vara må — samt inskräpa, att anslagsöverskridanden ej må förekomma.

Denna allmänna viljeyttring från riksdagens sida bör enligt vår mening följas upp av uttalanden på konkreta punkter av samma innebörd och med samma syfte.

Bland dessa nämner vi:

1) *Kommittéer och utredningar genom sakkunniga.* De sammanlagda kostnaderna torde uppgå till cirka 10 miljoner kronor per år. Utgifterna under nästa år bör nedbringas med 30 procent eller 3 miljoner kronor.

2) *Rese- och traktamentskostnader* i statens verksamhet torde uppgå till minst 30 miljoner kronor per år. Dessa utgifter bör nedbringas med 25 procent eller 7,5 miljoner kronor.

3) *Statsverkets tryck-kostnader* torde röra sig om mer än 25 miljoner kronor per år. En begränsning med cirka 20 procent bör genomföras. Utgifterna skulle därigenom begränsas med mer än 4 miljoner kronor.

4) *Ersättning för minskad fiskerätt*. Under förutsättning att den lagstiftning varigenom enskilt fiskevatten överförts till allmänt redan vid nästa års riksdag radikalt omprövas och att den fortsatta nödvändigheten att utgiva ersättning härför på så sätt utvecklas, bör utgifterna på anslaget på 5 miljoner för ändamålet kunna nedbringas med 3 miljoner kronor.

5) *Statens fastighetskostnader* bör begränsas med 10 miljoner kronor, varav för reparationer och underhåll 3 miljoner kronor och för ny- och ombyggnader med ett belopp som minskar avskrivningsbehovet med 7 miljoner kronor.

6) *Lån till allmänna samlingslokaler* bör till den del dessa är av ren subventionskaraktär minskas med 4 miljoner kronor.

7) *Anslaget för inköp av inventarier till beskickningar och konsulat* på 0,8 miljoner bör under nästa budgetår nedbringas med 0,6 miljoner kronor.

8) *Bidraget till de kommunala nykterhetsnämnderna*. Medelsförbrukningen bör nästa budgetår hållas vid en ram som med 20 procent understiger anslaget, vilket reducerar utgifterna med 2,7 miljoner kronor.

9) *Understödet åt flyktingar* bör enligt vederbörande myndighets egna äskanden kunna hållas 1 miljon kronor under anslaget.

10) *Elevhemsbyggandet vid det allmänna skolväsendet* bör uppskjutas i sådan utsträckning att statsbidragen kan minskas med 2 miljoner kronor nästa budgetår.

11) *Bidraget till frivillig studieverksamhet* i dess olika former bör omhändervhas så att medelsförbrukningen nedgår med 3 miljoner kronor.

12) *Hushållningssällskapens undervisningsverksamhet* bör begränsas så statsbidragen till denna kan minskas med 0,5 miljoner kronor.

13) *Statens skogsförbättringsanslag* bör begränsas med 1 miljon kronor.

14) *Bidraget till vissa skogsbrukskurser* bör begränsas med 1 miljon kronor.

15) *Riksdagen* bör i sin egen verksamhet visa sådan återhållsamhet att utgifterna nedgår med 0,7 miljoner kronor.

I dessa femton punkter — vari besparingar å sammanlagt 44 miljoner kronor förordas — lämnas i särskild bilaga till denna motion något utförligare motiveringar.

Statens anställda bör beredas möjligheter att följa med i den allmänna löneutvecklingen. Som tidigare påpekats bör kostnaderna härför medräknas i de statliga utgifterna redan då en budget planeras. Å andra sidan är det uppenbart att allt som kan göras också bör göras för att hålla de samman-

lagda statliga löneutgifterna vid en nivå som inte medverkar till att överanstänga statsfinanserna.

Det kan beräknas att varje år ungefär sextusen i allmän civiltjänst anställda lämnar sina tjänster, går i pension eller avgår av andra skäl. Den sammanlagda lönekostnaden för statsverkets del per anställd kan beräknas överstiga 16 000 kronor per år. Ett totalt anställningsstopp är icke möjligt — icke ens under den begränsade tiden av ett budgetår. Däremot bör ett partiellt och tidsbestämt sådant kunna prövas. Det bör utformas på ett sådant sätt att nyanställning av vård- och lärarpersonal prioriteras och att uppskovet i främsta rummet kommer att gälla administrativ personal. Vi håller det för möjligt att uppskjuta nyanställningar på en tredjedel av ledigblivna befattningar. Därutöver bör verk och myndigheter åläggas att iakttaga hård återhållsamhet vid anställande av extra personal samt vid anbefallande av arbete på övertid. På »sakanslag» anställd administrativ personal bör omedelbart reduceras. På dessa vägar bör statens verkliga utgifter minska med 25 miljoner kronor under nästa budgetår.

En viss förbrukning av äldre anslag sker regelmässigt. Regeringen beräknar nu att denna skall taga sådan omfattning under nästa budgetår att reservationsmedelsbehållningen vid utgången av detta budgetår skulle bli lägre än någon gång under senaste tioårsperiod. Det kan ej finnas anledning att godtaga en sådan utveckling i en särdeles ansträngd statsfinansiell situation. Den absolut ofrånkomliga återhållsamheten måste manifesteras också då det gäller äldre anslag. Minskningen av reservationsmedelsbehållningen bör få uppgå till högst 50 miljoner i stället för av finansministern angivna 150 miljoner kronor. Det kan erinras om att den genomsnittliga nettoförändringen under 1950-talet ej uppgått till 10 miljoner kronor.

Summeras de olika alternativen — för driftbudgetens del — kan följande konstaterande göras.

Högeralternativet leder till utgifter under budgetåret 1959/60, som kan beräknas understiga regeringsalternativets med $(758 + 44 + 25 + 100 =)$ 927 miljoner kronor.

Högeralternativet ger inkomster, som kan beräknas överstiga regeringsalternativets med 23 miljoner kronor.

Driftbudgetförbättringen kan alltså uppskattas till 950 miljoner kronor, vartill kommer de direkta utgifter för statens del som pensionsobligatoriet kan beräknas medföra — uppskattningsvis cirka 40 miljoner kronor. *Skillnaden mellan de båda alternativen blir alltså cirka 1 000 miljoner kronor.*

I sammanhanget vill vi på nytt erinra om att vi motsatt oss subventioner till bostadsbyggande, bokförda som lån, å 95 miljoner kronor, vilket belopp inte inräknats i nyssnämnda slutsiffra.

Med tillämpande av de riktlinjer för vilka högerpartiet tagit ansvar skulle

statens löpande utgifter under nästa budgetår kunna täckas med löpande inkomster.

Slutsatser: Kapitalbudgeten

Genom de förslag högerpartiet framställt skulle statens kapitalutgifter minska med 819 miljoner kronor. Det bör emellertid omedelbart framhållas att denna minskning till alldeles övervägande del eller till ej mindre än 795 miljoner kronor är ett resultat av förslaget att den direkta statliga långivningen skall ersättas av ett kreditgarantisystem. En sådan reform är i och för sig angelägen, i det att den är ägnad att bidra till bostadsbyggandets rationalisering och till lägre produktionskostnader. Att detta ger lägre sammanlagda utgifter för samma sammanlagda bostadsproduktion är alltså givet. Att ange hur mycket lägre är emellertid icke möjligt. Från samhällsekonomisk utgiftssynpunkt är det icke heller avgörande, huruvida en investeringsutgift göres inom eller utom den statliga kapitalbudgeten. Av detta skäl avstår vi från att i våra beräkningar härnedan inräkna den utgiftsminskning som har samband med ett genomförande av kreditgarantisystemet.

På kapitalbudgetens inkomstsida föranleder det förslag om försäljning av aktier i LKAB som högerpartiet gjort en radikal förändring. Att exakt ange den inkomstförstärkning som en sådan försäljning skulle leda till är självfallet omöjligt. Med hänsyn till läget på marknaden och den efterfrågan efter förstklassiga placeringsobjekt som där gjort sig gällande även från typiska småplacerares sida torde det emellertid icke vara överdrivet att räkna med möjligheten av försäljningar som skulle ha inbringat ett belopp av storleksordningen 500 miljoner kronor.

Med utgångspunkt i dessa kalkyler kan det behov av medel för kapitalbudgetens utgifter som återstår, sedan avskrivningsmedel och övriga inkomster frånräknats, i högerpartiets budgetalternativ uppskattas till 1 250 miljoner kronor. Detta beräknade belopp skall jämföras med siffran 1 790 miljoner kronor i återstående medelsbehov för kapitalbudgeten enligt regeringsalternativet.

Statens upplåningsbehov

Statsverkets behov av upplåning enligt regeringens budgetplanering kan under nästa budgetår uppskattas till omkring 3 000 miljoner kronor. Härav härleder sig en summa av omkring 1 200 miljoner kronor till skillnaden mellan löpande utgifter och löpande inkomster. För den händelse en 3-procentig allmän omsättningsskatt genomföres från årsskiftet 1959/60 skulle detta senare lånebehov kunna tänkas bli reducerat med omkring 500 miljoner kronor. Det totala behovet av nyupplåning under budgetåret 1959/60 skulle då ligga vid ungefär 2 500 miljoner kronor.

Mellan löpande inkomster och löpande utgifter föreligger enligt högerpartiets alternativa budgetplanering icke någon brist. Något upplåningsbehov aktualiseras således icke av statsverkets rörelse som sådan. Den återföring av kommunalskattemedel från budgetutjämningsfonden, som budgetmässigt sett ger en inkomst av etthundrafemtio miljoner kronor, skapar naturligtvis motsvarande upplåningsbehov. Några medel finns ju inte reserverade. En upplåning för detta ändamål är emellertid endast ett uttryck för den teknik staten använder för utbetalning av kommunernas andel i källskatten. Denna avser att utjämna statens förpliktelser och utbetalningar mellan olika budgetår på ett ur saklig synpunkt riktigt sätt. Kapitalbudgetens investeringsutgifter skulle nödvändiggöra en upplåning av storleksordningen 1 300 miljoner kronor, vartill skulle komma förändringar i de rörliga krediterna. Dessa skulle föranleda en upplåning på cirka 50 miljoner kronor. *Det totala upplåningsbehovet skulle därmed ha nedbringats till omkring 1 500 miljoner kronor.*

I den mån sysselsättningsläget nödvändiggör insatser för arbetslöshetens bekämpande utöver vad anslagen i regeringens budgetalternativ på driftbudgeten möjliggör, bör dessa enligt vår mening ta formen av en vidgning av investeringar samt alltså föranleda en ökning av kapitalbudgetens utgifter och täckas med upplåning. Vi understryker emellertid att detta förutsätter en sådan begränsning av den sammanlagda upplåningen som vi åsyftat med våra förslag till utgiftsbeskränningar i avsikt att erhålla balans mellan statens löpande utgifter och inkomster.

Åberopande det anförda hemställer vi,

att riksdagen måtte

- 1) uttala, att en statlig inkomst- och utgiftspolitik — i syfte att utan skattehöjningar göra det möjligt att täcka statens löpande utgifter med löpande inkomster — bort och bör föras enligt i motionen angivna riktlinjer, vilka skulle medföra att statens behov att låna pengar för utgifter skulle minska med ca 1 500 miljoner kronor;
- 2) i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa,
 - a) att Kungl. Maj:t måtte, under hänvisning till den statsfinansiella krisen, före ingången av budgetåret 1959/60 dels anbefalla ämbetsverk och styrelser en restriktiv användning av alla tillgängliga anslag — av vad slag det vara må — dels inskräpa att anslagsöverskridanden ej må förekomma,
 - b) att medelsförbrukningen bland annat för nedan angivna ändamål och inom nedan angivna anslag måtte nedbringas med nedan angivna belopp:

Anslag	Belopp i milj. kr.
Kommittéer och utredningar genom sakkunniga	3,0
Rese- och traktamentskostnader	7,5
Statsverkets tryck-kostnader	4,0
Ersättning för minskad fiskerätt	3,0
Allmänna fastighetsfonden:	
Reparationer och underhåll	3,0
Ny- och ombyggnader	7,0
Lån till allmänna samlingslokaler	4,0
Inventarier för beskickningar m. m.	0,6
Bidrag till kommunala nykterhetsnämnder	2,7
Understöd åt flyktingar	1,0
Bidrag till elevhemsbyggnader inom det allmänna skol- väsendet	2,0
Bidrag till föreläsnings- och studieverksamhet	3,0
Bidrag till hushållningssällskapets undervisningsverk- samhet	0,5
Statens skogsförbättringsanslag	1,0
Bidrag till vissa skogsbrukskurser	1,0
Riksdagen och dess verk	0,7
Avlöninganslag	25,0
c) att förbrukning av äldre anslag måtte begränsas så, att därav icke föranledes en minskning av reservationsmedels- behållningen som överstiger 50 miljoner kronor; samt 3) i övrigt beakta vad i denna motion anförts.	

Stockholm den 18 maj 1959

Jarl Hjalmarson

Martin Skoglund

T. G. von Seth

Leif Cassel

Ernst V. Staxäng

Einar Hæggbloom

Gunnar Heckscher

Karin Wetterström

Tage Magnusson

Carl Östlund

Bilaga 1

Av högerpartiet framförda förslag till ändringar i budgeten 1959/60

Driftbudgeten

Förslag som innebär inkomstminskningar

Lättnader för tyngre motorfordon	20 000 000
Summa	<u>20 000 000</u>

Förslag som innebär inkomstökningar

Införande av förvaltningsavgift vid bostadslånegivning	4 000 000
Lånefonden för bostadsbyggande	6 000 000
Höjning av folkpensionsavgiften	<u>33 000 000</u>
Summa	<u>43 000 000</u>

Förslag som innebär utgiftsökningar

Främjande av lärlingsutbildningen hos hantverksmästare m. m.	<u>60 000</u>
Summa	<u>60 000</u>

Förslag som innebär besparingar

<i>Justitiedepartementet</i>	
Hovrätterna: Avlöningar	<u>255 000</u>
	255 000

Socialdepartementet

Socialstyrelsen: Avlöningar till personal för verksamheten i allmänhet	32 900
Mödrahjälp	5 500 000
Mödrahjälpsnämnderna	175 000
Bidrag till avlönande av hemvårdarinnor	4 640 000
Bidrag till anordnande samt om- och tillbyggnad av ålder- domshem	7 000 000
Allmänna barnbidrag (nettobesparing)	375 000 000
Ersättning till postverket för utbetalning av allmänna barn- bidrag	1 000 000
Ferieresor för barn	2 000 000

Ferieresor för husmödrar	1 000 000
Bidrag till driften av semesterhem	540 000
Stipendier för underlättande av husmoderssemester	1 000 000
Bostadsstyrelsen: Avlöningar	1 000 000
» Omkostnader	348 000
Länsbostadsnämnderna: Avlöningar	400 000
» Omkostnader	100 000
Förberedelser för pensionsreformen	1 500 000
Bidrag till sjukkassor m. m.	75 300 000
Kapitalmedelsförluster och ränteeftergifter å vissa bostads- byggnadslån	35 000 000
Bostadsrabatter	20 000 000
Bidrag till viss bostadsförbättringsverksamhet	2 000 000
Socialattachéer	230 000
	533 765 900

Kommunikationsdepartementet

Byggnadsstyrelsen: Avlöningar	78 700
» Omkostnader	11 000
Driftbidrag till SJ	50 000 000
Bidrag till anläggningar för vattenförsörjning och avlopp ..	15 000 000
	65 089 700

Finansdepartementet

Skatteersättning till kommunerna	67 000 000
Tullverket: Anskaffning av viss materiel	450 000
Statens justerare: Avlöningar	20 500
Statens tobaksnämnd	16 000
	67 486 500

Ecklesiastikdepartementet

Kungl. Biblioteket: Avlöningar	70 000
Uppsala Universitet: Avlöningar	120 000
Lunds Universitet: Avlöningar	50 000
Studiebidrag och stipendier	18 000 000
Bidrag till anordnande av skolmåltider	6 000 000
Bidrag till driften av folkskolor (fria läroböcker)	9 000 000
Bidrag till driften av folkskolor (borttagande av resterande kompensationsbelopp)	7 000 000
Bidrag till anordnande av skolskjutsar	5 500 000
Utbildning av ungdomsledare (politiska)	110 000
Bidrag till instruktörsverksamhet (politiska)	86 100

Bidrag till ungdomens fritidsverksamhet	3 000 000
» » skolbibliotek	500 000
» » folkbibliotek	400 000
Skolöverstyrelsen: Avlöningar	27 000
Bidrag till vissa byggnadsarbeten inom det allmänna skol- väsendet	3 800 000
Bidrag till byggnadsarbeten m. m. vid yrkesskolor	3 000 000
Nybyggnad för biblioteksdepå	400 000
	57 063 100

Jordbruksdepartementet

Förekommande och hämmande av smittosamma husdjurs- sjukdomar	150 000
Extra utgifter	25 000
Lantbruksstyrelsen: Avlöningar	75 000
Lantbruksnämnderna: Avlöningar	2 097 300
» Omkostnader	471 500
Bidrag till jordbrukets rationalisering	2 000 000
	4 818 800

Handelsdepartementet

Näringsfrihetsrådet: Avlöningar	31 700
Ombudsmannaämbetet för näringsfrihetsfrågor: Avlöningar	80 000
Statens pris- och kartellnämnd: Avlöningar	478 300
Statens institut för konsumentfrågor: Avlöningar	168 900
» » » » Omkostnader	22 400
Konsumentvaruforskning och konsumentupplysning	200 000
Byggande av fiskehamnar	500 000
	1 481 300

Inrikesdepartementet

Medicinalstyrelsen: Avlöningar	43 000
Utrustning m. m. av beredskapssjukhus vid krig eller krigs- fara	320 000
Statens kriminaltekniska anstalt: Avlöningar	22 700
	385 700

20 % besparing på anslag under 500 000 under II—III, V— VIII samt X—XII ht	11 962 700
Förräntning av statsskulden	16 000 000
	27 962 700
Summa	
	758 308 700

Sammanlagda förändringar i driftbudgeten

Utgiftsminskningar	758 308 700
Inkomstökningar	43 000 000
Inkomstminskningar	— 20 000 000
Utgiftsökningar	— 60 000
Summa	<u>781 248 700</u>

Kapitalbudgeten

Förslag om försäljning av aktierna i LKAB	550 000 000
ASSI	21 000 000
Investeringsanslag till ljudradio	2 900 000
Avskaffande av räntefria bostadslån utom till invalider, studentbostäder och för vinterbygge	95 000 000
Förslag om minskning av anslaget till lånefonden för bostadsbyggande	700 000 000
Summa	<u>1 368 900 000</u>

*Bilaga 2**Kortfattad promemoria med synpunkter på i motionen framlagda förslag om återhållsamhet vid utnyttjande av vissa anslag**1) Kommittéer och utredningar genom sakkunniga*

Ehuru det bör medgivas att det svenska kommitté- och utredningsväsendet fyller väsentliga uppgifter, måste också denna verksamhet, vilken drar årliga kostnader av storleksordningen tio miljoner och i ej ringa mån förrycker arbetet i ämbetsverk och styrelser genom att taga kvalificerad arbetskraft därifrån i anspråk, sättas in i sammanhanget av överansträngda statsfinanser och besvärande statsfinansiella anpassningssvårigheter.

Vid upprepade tillfällen har strålkastaren satts på de tryckningskostnader som de offentliga utredningarna medför. I viss grad har erinringarna därvidlag lett till resultat men knappast i tillfredsställande omfattning. Om jämförelse göres till exempel med motsvarande engelska publikationer, framgår vilka utnyttjade möjligheter till koncentration och kortfattad överskådliggighet som föreligger. De samlade tryckkostnaderna för detta i och för sig värdefulla material kan beräknas uppgå till sexhundrausen kronor per år. Genom att utesluta de »historiska avsnitten» och genom en väl genomtänkt koncentration av betänkandena bör detta kunna nedbringas med minst etthundrausen kronor.

Antalet kommittéer, som fortsätter sin verksamhet, kan beräknas uppgå till mer än 260. Av dessa sysslar ett betydande antal med problem av mycket hög angelägenhetsgrad. Andra åter har uppdrag av något mindre trängande natur. Att det dessutom finns utredningar som ägnar sig åt ej särdeles aktuella eller väsentliga problemställningar är uppenbart.

I ett statsfinansiellt läge där all återhållsamhet måste visas bör denna också manifesteras inom utredningsområdet. Lämpligast torde detta böra ske så, att utredningar med ej speciellt angelägna uppdrag »förpuppas» för en tid av minst ett budgetår, att under detta en omprövning sker över hela fältet av nödvändigheten i tillsatta kommittéers verksamhet och att successivt de kommittéer avvecklas som icke kan beräknas som nödvändiga. Utgångspunkten för detta arbete bör vara att nedbringa de faktiska utgifterna för kommittéer och utredningar genom sakkunniga med 3 miljoner kronor för budgetåret 1959/60.

Som exempel för kommittéer och utredningar vilkas »förpuppning» bör diskuteras kan anföras:

Besvärssakkunniga
 1954 års fastighetsbildningskommitté
 Utredningen rörande specialstraffrätten
 Familjerättskommittén
 Utredningen för förberedande översyn av utskönningslagen
 1954 års utredning rörande totalförsvarets personalbehov
 Kommandoexpeditionsutredningen
 Försvarets personalvårdsutredning 1958
 Kommittén för social upplysningsfilm
 Laboratorieutredningen
 Barnanstaltsutredningen
 1953 års trafikutredning
 Postutredningen 1956
 Vägmarksutredningen
 Utredning angående översyn av lösen- och stämpelförordningarna
 Utredning av frågan rörande internordiska flyttningsbetyg
 1956 års fondutredning
 Upphördsorganisationskommittén
 1949 års jaktutredning
 1956 års lantmäterikommitté
 Veterinärhögskoleutredningen
 Sjöbefälsutredningen
 Patentverksutredningen 1958
 1954 års mjölkkommitté
 1954 års brandlagsrevision
 Kompetensutredningen
 1958 års utredning kyrka—stat

2) *Resersättningar i allmän civilförvaltning.*

En beräkning ger vid handen, att de ersättningar som utgår vid resor i tjänsten medför sammanlagda kostnader för statsverket som bara för den civila förvaltningen kan uppskattas till minst 30 miljoner kronor per år. Om de ersättningsgrunder som tillämpas är ingenting att säga, ej heller om den kontroll som utövas över reseräkningar — om ej att denna senare förefaller så ingående, detaljerad och formell att man måste fråga sig om icke rätt radikala förenklingar skulle ge positivt netto ur statsverkets synpunkt.

Tjänsteresandets omfattning bestämmer i alldeles avgörande grad de sammanlagda utgifternas storlek. Därvidlag borde väsentliga inskränkningar kunna göras, åtminstone i nuvarande statsfinansiella läge. Ett förenklat administrativt förfarande, en begränsning av den rena »inspektionsverksamheten» till ett minimum, undvikande av »dubbelresande» samt en bättre planering av resorna inom förvaltningarna och ej sällan mellan olika förvaltningar kan ge avsevärda resultat. Möjligheter att hålla kontakt såväl med allmänheten som med verk och myndigheter i Stockholm per brev och då verklig brådska föreligger per telefon bör kunna utnyttjas bättre.

Vi finner det angeläget att nödvändigheten av återhållsamhet eftertryckligt understrykes. Detta sker bäst om Kungl. Maj:t med riksdagens stöd

utfärdar direktiv med åläggande för ledningen i centrala och lokala instanser att med en viss angiven procentsats minska sina resekostnader. Med behövlig variation bör dessa utformas så, att statens sammanlagda utgifter för ändamålet minskas med 25 procent.

3) Statsverkets tryckningskostnader

Det kan beräknas att statsverkets kostnader för tryck av olika slag uppgår till cirka 33 miljoner kronor per år. Härav utgöres dock cirka fem miljoner kronor av kostnader för telefonkatalogen, som telefonabonenterna betalar med sina avgifter. Omkring tjugofem miljoner kronor per år kostar det statliga blankettrycket, och »diversetrycket» skulle alltså medföra statsutgifter av storleksordningen 2 å 3 miljoner kronor.

Ansträngningar har under senare år gjorts i syfte att rationalisera framför allt det statliga blanketttrycket. I mycket hög grad har dessa varit tekniskt inriktade. Problemet att begränsa den totala omfattningen av trycket och att åstadkomma största möjliga återhållsamhet vid användningen av blanketter och formulär har ej i samma mån uppmärksammats. Därvidlag torde omfattande utredningar och undersökningar ej ha särdeles mycket att ge. Den enda effektiva framgångsvägen torde vara att Kungl. Maj:t ålägger underställda verk och myndigheter att iakttaga sådan återhållsamhet vid framställandet av nya blanketter — fränsett de fall då därigenom åstadkommes direkt förenkling av det administrativa förfarandet — och i användningen av befintliga typer, att utgifterna för detta tryck kan begränsas med minst 20 procent. Myndigheterna bör medgivas rätt att av allmänheten uttaga viss mindre ersättning för formulär där en sådan kan beräknas leda till att slöseri undvikas. Statsverkets övriga tryck bör begränsas än hårdare — ej minst omfånget av de löpande publikationer som utgives antingen centralt eller genom olika verk och myndigheter. Flertalet av dessa torde vinna på en betydligt starkare koncentration av materialet än den som nu tillämpas.

Genom åtgärder av här angivet och liknande slag bör statsverkets samlade utgifter för tryck kunna nedbringas med minst 4 miljoner kronor per år.

4) Ersättning för minskad fiskerätt

Den lag om enskilt fiskevattnens överförande till allmänt, som riksdagen efter anmärkningsvärt otillfredsställande utredning om de ekonomiska konsekvenserna antog 1950, gör självfallet de medborgare som lider intrång berättigade till ersättning. Denna hade då riksdagens beslut fattades beräknats till en eller högst två miljoner kronor sammanlagt.

Det kan nu beräknas att åtgärden kommer att tillskynda det allmänna utgifter på kanske 30 å 40 gånger det förutsatta beloppet. Lagen har alltså beslutats under ekonomiska förutsättningar som på intet sätt visat sig hålla. Den bör därför radikalt omprövas, och denna omprövning bör ske utan

dröjsmål. För den händelse Kungl. Maj:t icke framlägger förslag härom senast vid nästa års riksdag, har vi för avsikt att så göra. Omprövningen bör icke gälla ersättningsgrunderna utan den fortsatta förvandlingen av enskilt fiskevatten till allmänt och frågan om en återgång där så är möjligt till enskilt vatten.

Genom en sådan lagändring kommer behovet att utgiva ersättning att väsentligt minska. De specialdomstolar som fungerar får helt nya utgångspunkter för bedömningen av redan anmälda ersättningsanspråk, och sakägarnas anledning att göra krav gällande reduceras, i flertalet fall till att gälla ersättning för intrång under en övergångstid. I avvaktan på en definitiv reglering av frågan bör ett visst uppskov med behandlingen av ersättningsanspråk kunna godtagas.

Vi föreslår att riksdagen ger till känna sin ståndpunkt i själva principfrågan genom att uttala, att av anslaget för detta ändamål för nästa budgetår på 5 miljoner kronor blott 2 miljoner kronor bör användas och alltså 3 miljoner kronor inbesparas.

5) *Allmänna fastighetsfonden*

Reparations- och underhållskostnaderna inom fonden är för budgetåret 1959/60 upptagna till över 6 miljoner kronor högre belopp än för budgetåret 1958/59. Om man begränsar uppräkningsbeloppet till ungefär hälften, blir höjningen ändå ca 12 procent. En besparing på 3 miljoner kronor synes alltså möjlig.

Investeringsanslaget å fonden är enligt proposition nr 150 upptaget till ca 150 miljoner kronor mot 115 miljoner kronor i riksstaten för budgetåret 1958/59. Ökningen är alltså ca 35 miljoner kronor eller i runt tal 30 procent. Ett uppskjutande av investeringar motsvarande 15 miljoner kronor synes oss möjligt. Detta skulle innebära en minskning av utgifterna å driftbudgeten (avskrivningsanslag) med ca 7 miljoner och alltså av nettobelastningen på kapitalbudgeten med ca 8 miljoner kronor.

6) *Lånefonden för allmänna samlingslokaler*

Avskrivningsanslaget å denna lånefond är upptaget till 5,4 miljoner kronor. Starka skäl kan enligt vår mening anföras för att hela lånebeloppet bör vara amorteringspliktigt och förräntas efter en räntesats motsvarande lägst statens normallåneränta. Vi förordar, att utlåningen begränsas så att avskrivningsanslaget kan nedbringas med 4 miljoner kronor. Skulle en ytterligare långivning påkallas av sysselsättningspolitiska skäl, torde medel på beredskapsstat kunna tagas i anspråk härför.

7) *Inventarier för beskickningar, delegationer och konsulat (III. A. 3)*

I statsverkspropositionen föreslås för detta ändamål ett anslag på 800 000

kronor. Därav beräknas 200 000 kronor åtgå för inventarieanskaffning avseende nyuppförda beskickningsanläggningar. Övriga inventarieanskaffningar synes böra anstå tills den statsfinansiella situationen förbättras.

8) *Bidrag till kommunala nykterhetsnämnder (V. D. 21)*

Anslaget är i år upptaget till 13,5 miljoner kronor. Senast kända utgifter — för budgetåret 1957/58 — uppgår till 9,4 miljoner kronor. Statsbidraget höjdes fr. o.m. den 1 juli 1957 från 60 till 75 procent. En återgång till tidigare bidragsprocent synes motiverad. En restriktiv tillämpning bör kunna leda till en besparing motsvarande 20 procent eller 2,7 miljoner kronor.

9) *Understöd åt flyktingar (V. J. 48)*

Anslaget är upptaget till 4 miljoner kronor, trots att arbetsmarknadsstyrelsen, vilken omhänderhar verksamheten, förordat ett anslagsbelopp å 3 miljoner kronor.

Den planmässiga överföringen av flyktingar till Sverige kan beräknas bli väsentligt lägre under 1959/60 än under närmast föregående år. Antalet illegalt inkomna flyktingar har under de senaste åren över huvud taget varit obetydligt. Om inte en betydande förändring inträffar under nästa budgetår, bör arbetsmarknadsstyrelsen kunna finansiera förevarande verksamhet med 3 miljoner kronor, vilket är det belopp styrelsen uppfört i sina äskanden. Anvisning om en sådan begränsning bör utfärdas av Kungl. Maj:t. En besparing på 1 miljon kronor synes alltså möjlig.

10) *Bidrag till elevhemsbyggnader inom det allmänna skolväsendet (VIII. I. 5)*

Anslaget är i budgeten upptaget till 4 miljoner kronor. Nettoutgifterna under 1957/58 uppgick till knappt 2,9 miljoner kronor. Statsbidraget kan i viss utsträckning bestämmas till sin storlek från fall till fall. Genom Kungl. Maj:ts försorg bör vid sträng återhållsamhet en begränsning av utgifterna å anslaget till högst 2 miljoner kronor kunna åstadkommas.

11) *Bidrag till föreläsnings- och studieverksamhet (VIII. K. 2—6)*

De sammanlagda anslagen under dessa punkter uppgår till mer än 12 miljoner kronor. Sedan radio och även TV fått en allt större spridning har ifrågavarande arbetsuppgifter förändrats, men konsekvenserna härav har i många fall icke dragits. Delar av verksamheten måste därför under nuvarande omständigheter anses mindre betydelsefulla. En minskning av anslaget torde därför få föga menliga verkningar. Tekniskt föreligger inget hinder för en begränsning, eftersom bidragen icke är knutna till bestämda procentsatser eller bestämd ersättning per föreläsningstimme utan härför anges endast maximala tal respektive belopp. Kungl. Maj:t bör enligt vår

mening tillse att sådan återhållsamhet iakttages, att utgifterna kan begränsas med 25 procent. Härigenom uppkommer en besparing på ca 3 miljoner kronor.

12) *Bidrag till hushållningssällskapens undervisningsverksamhet m. m.*
(IX. F. 28)

Anslaget är upptaget till 1,6 miljoner kronor mot knappt 1,4 miljoner för innevarande budgetår. I och för sig finner vi den verksamhet som bestrides under förevarande anslag — liksom under de två nedan närmast berörda — i hög grad angelägen. En tillfällig begränsning synes dock oundviklig, därest icke pressande arbetsmarknadsskäl kan komma att lägga hinder därför. Vi förordar, att utgifterna hålles nere vid 1 100 000 kronor, vilket skulle innebära en besparing på 0,5 miljoner kronor.

13) *Statens skogsförbättringsanslag (IX. I. 5)*

Anslaget är upptaget till 3,6 miljoner kronor mot 2,6 miljoner innevarande budgetår. Skogsstyrelsens medelsäskanden har för båda budgetåren utgjort 3 miljoner kronor. Vi vill förordar sådan återhållsamhet att utgifterna inte överstiger anslaget för innevarande budgetår, vilket innebär en besparing på 1 miljon kronor.

14) *Bidrag till vissa skogsbrukskurser (IX. I. 28)*

Anslaget är upptaget till 2,7 miljoner kronor för nästa budgetår, vilket innebär en ökning från innevarande år med 500 000 kronor. Nettoutgiften 1957/58 utgjorde drygt 1,5 miljoner kronor. Även här förordar vi en begränsning av utgifterna med 1 miljon kronor.

15) *Riksdagen och dess verk*

Även riksdagen bör för sin del och för sina speciella utgifter ålägga sig stark återhållsamhet. En minskning av utgifterna för riksdagstrycket med 200 000 kronor, ett uppskjutande av åtgärder för utgivande av otryckta ständsprotokoll innebärande en besparing på 125 000 kronor, en minskning till hälften av kostnaderna för riksdagens interparlamentariska grupp samt en allmän medveten besparing av omkostnadsanslag och övriga icke bundna anslag med 20 procent skulle medgiva en sammanlagd utgiftsbesparing på ca 700 000 kronor.

Särskild uppmärksamhet bör ägnas den publicitetsverksamhet som Nordiska rådet bedriver. Omfattningen av denna bör omedelbart kunna reduceras. Den fortsatta utgivningen av tidskriften Nordisk Kontakt bör övervägas.